

Parool

Naam voor onbekende jood

Hans Renders onthult zijn naam in biografie van Jan Campert die deze maand verschijnt

MAARTEN MOLL

AMSTERDAM – De naam van ‘de onbekende jood’ die door Jan Campert in de Tweede Wereldoorlog over de grens zou worden gesmokkeld, is bekend. Biograaf Hans Renders onthult de naam, Frans van Raalte, in zijn deze maand te verschijnen biografie van Jan Campert: *Wie weet slaag ik in de dood.*

Journalist en dichter Jan Campert, de vader van Remco Campert, de onbekende jood en de Bredase journalist Martien Nijkamp werden op 21 juli 1942 in het Noord-

Brabantse Baarle-Nassau door de SD gearresteerd. Ze werden overgebracht naar het huis van bewaring in Breda, waar Frans van Raalte diezelfde avond zelfmoord pleegde

HIJ STOND IN HET ARRESTANTENBOEK

door een capsule cyaankali kapot te bijten die in een van zijn kiezen was verstopt.

Campert en Nijkamp werden vanuit Breda naar via Vught en Amersfoort naar het Duitse con-

centratiekamp Neuengamme gebracht waar zij in januari 1943 bezweken. De naam Frans van Raalte is nooit boven water gekomen, omdat hij in alle bewaard gebleven processtukken steeds de ‘onbekende jood’ werd genoemd.

Renders kwam erachter toen hij aan de biografie van Jan Campert werkte. Toen hij de laatste maanden van Campert en Nijkamp in kaart wilde brengen, ging hij in Duitse archieven zoeken die tot voor kort gesloten waren.

Renders vond de naam van Van Raalte uiteindelijk in het arrestantenboek van het huis van bewaring in Breda.

Renders kreeg ook de afscheidsbrief van de 21-jarige Haagse student Van Raalte via een van zijn vrienden in handen. Renders: “Niemand van zijn familie wist hoe hun dierbare aan zijn eind was gekomen. Enkele klasgenoten dachten dat Van Raalte in Roosendaal uit de trein was gehaald.”

Van Raalte voorvoelde wat er met hem ging gebeuren en schreef al voor zijn vlucht, hij wilde via België Zwitserland bereiken, een brief. “Kerels, ik neem geen afscheid van jullie omdat ik dat eenvoudig niet kan, laten we dus maar zeggen: ‘Till we meet again’ en laten we hopen dat dat niet te lang zal duren.”